

Sygn. akt I UK 427/16

POSTANOWIENIE

Dnia 21 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania W. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 czerwca 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 10 maja 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 maja 2016 r., sygn. akt III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) – w sprawie z odwołania W. K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C. – zmienił zaskarżony apelacją organu rentowego wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Ubezpieczeń Społecznych w K. z dnia 31 marca 2015 r., sygn. akt VIII U (...), i oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji organu rentowego z 30 czerwca 2014 r., którą odmówiono W. K. prawa do emerytury, ponieważ na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił on co najmniej 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego. Do ogólnego stażu pracy ubezpieczonego organ rentowy nie zaliczył okresu pracy w gospodarstwie rolnym A. K. od dnia 7 lipca 1967 r. do dnia 15 czerwca 1969 r.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego ubezpieczony zaskarżył skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania

wskazano, że „w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, a także – w części dotyczącej podstawy skargi kasacyjnej obejmującej naruszenie przepisów postępowania - skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona”.

Zagadnienie prawne dotyczy tego, „jak należy interpretować art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w aspekcie dopuszczalności korzystania z uprawnień przewidzianych w tym przepisie przez pracowników, którzy wykonując pracę na gospodarstwie rolnym podejmowali naukę, podczas której w trzech dni tygodnia odbywały się zajęcia praktyczne”; „czy uczniowie zajęć praktycznych a równocześnie, którzy pracowali na gospodarstwie rolnym położonym w innej miejscowości niż ta, w której uczęszczali do szkoły i zamieszkiwali mogą skorzystać z uprawnień przewidzianych w art. 10 ust.1 pkt 3 ustawy emerytalnej”.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej – w ocenie jej autora – wynika z naruszenia art. 382 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. W ocenie skarżącego Sąd Apelacyjny dokonał nieprecyzyjnych ustaleń stanu faktycznego. Pomimo, że zeznania świadków złożone przed Sądem Okręgowym w K. potwierdziły, że odwołujący pracował na gospodarstwie rolnym A. K., Sąd II instancji nie uznał ich za podstawę do przyjęcia, że wymiar czasu pracy wynosił co najmniej 4 godziny dziennie argumentując to tym, że praca ta wykonywana przez odwołującego była sporadyczna, a jej intensyfikacja następowała tylko podczas żniw oraz sadzenia wykopków.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ubezpieczonego nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty

świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu

Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Ograniczenie się przez skarżącego do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie prawne nie zostało przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451).

Autor rozpatrywanej skargi kasacyjnej nie przedstawia istotnego zagadnienia prawnego sprawy w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przede wszystkim przedstawiona w uzasadnieniu wniosku kwestia została ograniczona jedynie do ogólnikowych pytań. Nie ma – w bardzo obszernym uzasadnieniu wniosku – odpowiedniej jurydycznej argumentacji, którą wykazanoby, że w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Analizami interpretacyjnymi przepisu art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Sąd Najwyższy zajmował się już wielokrotnie wyrażając swoje stanowisko w tym zakresie między innymi w orzeczeniach wskazanych w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie rozpatrywanej skargi kasacyjnej do rozpoznania. Uzasadnienie wniosku w swojej konstrukcji nie uwzględnia zasadniczych ustaleń zaskarżonego wyroku w zakresie oceny spornej w sprawie kwalifikacji okresu od 7 lipca 1967 r. do 22 stycznia 1969 r. (tak ostatecznie określonego przez ubezpieczonego) w kontekście uwzględnienia go przy ustalaniu prawa do emerytury ubezpieczonego na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalno-rentowej. Sąd drugiej instancji stwierdził, że Sąd pierwszej instancji ustalił, że w spornym okresie wnioskodawca był uczniem Zasadniczej Szkoły Górniczej KWK „B.” w B. i zamieszkiwał wraz z rodzicami w B.; pomagał swojej babci A. K. w prowadzeniu gospodarstwa rolnego o powierzchni 0,5012 ha położonego w D.. W gospodarstwie tym uprawiano ziemniaki i zboża

oraz hodowano kury, króliki i świnie. Wnioskodawca pracował w polu i pomagał przy obsłudze zwierząt. Jego pomoc sezonowo, w okresie wzmożonych prac polowych, tj. przy sadzeniu ziemniaków, przy wykopkach, w czasie żniw i podczas wakacji, wynosiła co najmniej 4 godziny dziennie.

W ocenie Sądu drugiej instancji nie można zgodzić się ze stwierdzeniem Sądu pierwszej instancji, że praca wnioskodawcy, stanowiąca pomoc i udział w wykonywaniu typowych obowiązków związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego zwyczajowo wymagana od dziecka będącego członkiem wspólnoty rodzinnej, podlega zaliczeniu jako okres uzupełniający na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalno-rentowej. W ocenie Sądu drugiej instancji ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, aby wnioskodawca faktycznie pracę w gospodarstwie rolnym wykonywał w wymiarze oraz w charakterze pozwalającym na jej uwzględnienie w ogólnym stażu pracy. Pracę tę należy sklasyfikować jako doraźną pomoc w prowadzeniu gospodarstwa rolnego. Sąd drugiej instancji uwzględnił to, że areal przedmiotowego gospodarstwa rolnego był niewielki. Z zeznań wnioskodawcy wynika, że w gospodarstwie rolnym o łącznej powierzchni 0,5012 ha pracowali także jego rodzice i starszy brat. Gospodarstwo rolne należące do A. K. było podzielone do użytkowania; nie wiadomo, jaki był faktycznie areal gruntów uprawianych przez wnioskodawcę i jego rodzinę. W gospodarstwie rolnym uprawiane było tylko zboże i ziemniaki. Taki rodzaj upraw nie wymagał od wnioskodawcy codziennego zaangażowania w prace polowe. Intensyfikacja tych prac następowała tylko podczas żniw i wykopków, przy czym zważywszy na areal gospodarstwa, sprowadzała się najwyżej do paru tygodni. Wnioskodawca do pracy w gospodarstwie jeździł sezonowo np. do pracy przy sadzeniu ziemniaków, co potwierdza charakter jego pracy. Także uwzględniając rodzaj i ilość hodowanego przez A. K. inwentarza żywego (kilka świń, kury i króliki), pomoc wnioskodawcy w codziennym jego dokarmianiu nie wymagała od niego mobilizacji w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie. W ocenie Sądu drugiej instancji także zeznania świadków złożone w postępowaniu przed Sądem Okręgowym nie dają podstaw do ustalenia, jakoby wnioskodawca świadczył w spornym okresie pracę w gospodarstwie rolnym A. K. w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie. Ujawnione przez nich informacje co do zasady potwierdzają, że

pracę tę wykonywał on sporadycznie – jej intensyfikacja następowała tylko podczas żniw oraz sadzenia i wykopków ziemniaków.

Sąd Apelacyjny – nie kwestionując faktu świadczenia przez wnioskodawcę pracy w gospodarstwie rolnym A. K. – stwierdził, że we wskazanych wyżej okolicznościach, uwzględniając także obowiązek szkolny wnioskodawcy, jak również konieczność dojazdu do gospodarstwa (5-6 km), nie można przyjąć, aby praca ta stanowiła element stałych, codziennych jego obowiązków, wykonywanych w wymiarze co najmniej 4 godzin na dobę. Była to praca o charakterze doraźnym i pomocniczym, która nie może zostać doliczona do stażu ubezpieczeniowego. Według Sądu drugiej instancji nawet, gdyby uwzględnić okres przerw wakacyjnych to i tak jest on krótszy niż brakujące do przyznania prawa do emerytury 7 miesięcy i 4 dni.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że w sytuacji, gdy ubezpieczony bez doliczenia spornego okresu pracy w gospodarstwie rolnym na dzień 1 stycznia 1999 r. nie legitymuje się łącznym stażem ubezpieczeniowym wynoszącym co najmniej 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, to tym samym nie spełnia jednej z przesłanek wymaganych dla nabycia prawa do spornego w sprawie świadczenia emerytalnego.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy

prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Autor rozpatrywanej skargi próbę wykazania oczywistej zasadności jego skargi kasacyjnej wiąże z oczywistym naruszeniem przepisów prawa procesowego – art. 382 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. W istocie jednak uzasadnienie wniosku w tym zakresie jest prostym zaprzeczeniem podstawie faktycznej zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji. Kontestacja ustaleń faktycznych zaskarżonego wyroku na etapie postępowania kasacyjnego, nie jest dopuszczalna. Sąd drugiej instancji – w granicach określonych przez art. 382 k.p.c. – oceniał materiał dowodowy sprawy w oparciu o reguły swobodnej sędziowskiej oceny dowodów (por. art. 233 § 1 k.p.c.). Uwzględnił przy tym dowody z zeznań przesłuchanych w sprawie świadków.

Nie ma racji skarżący o „oczywistym” naruszeniu art. 328 § 2 k.p.c.

Uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera wszystkie elementy określone w art. 328 § 2 k.p.c. w zakresie wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia oraz wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.